

Vervolg Ruhr - Moorsoldaten - Deutschland, Bleiche Mutter - Kertész Liquidatie

Wat we niet in het Stadtmuseum vinden blijkt in de Mahn- und Gedenkstätte waar een boeiende doch didactisch overladen tentoonstelling loopt over het verzet tegen de nazi's die ook in de stad op een mum van tijd grote groepen van de Katholieke partij en nadien de socialisten en communistische aanhangers wisten te verenigen in de strijd tegen het verderf van joden, zigeuners, zwarten en ander besmettelijk gebroed. In het Stadtmuseum vinden we niets over de schrijver van het wereldberoemde lied Das Lied der Moorsoldaten; Johann Esser en Wolfgang Langhoff die in Düsseldorf de koosnaam 'der rote Hund' droeg.

Wohin auch das Auge blicket,
Moor und Heide nur ringsum.
Vogelsang uns nicht erquicket,
Eichen stehen kahl und krumm.
Wir sind die Moorsoldaten
und ziehen mit dem Spaten
ins Moor.
Hier in dieser öden Heide
ist das Lager aufgebaut,
wo wir fern von jeder Freude
hinter Stacheldraht verstaubt.
Wir sind die Moorsoldaten
und ziehen mit dem Spaten
ins Moor.
Morgens ziehen die Kolonnen
in das Moor zur Arbeit hin.
Graben bei dem Brand der Sonne,
doch zur Heimat steht der Sinn.
Wir sind die Moorsoldaten
und ziehen mit dem Spaten
ins Moor.
Heimwärts, heimwärts jeder sehnet,
zu den Eltern, Weib und Kind.
Manche Brust ein Seufzer dehnet,
weil wir hier gefangen sind.
Wir sind die Moorsoldaten
und ziehen mit dem Spaten
ins Moor.
Auf und nieder gehn die Posten,
keiner, keiner kann hindurch.
Flucht wird nur das Leben kosten,
Vierfach ist umzäunt die Burg.
Wir sind die Moorsoldaten
und ziehen mit dem Spaten
ins Moor.
Doch für uns gibt es kein Klagen,
ewig kann's nicht Winter sein.
Einmal werden froh wir sagen:
Heimat, du bist wieder mein.
Dann ziehn die Moorsoldaten

nicht mehr mit dem Spaten
ins Moor!

We hebben in het Stadtmuseum ook niets gemerkt van het enthousiaste fanatisme waarmee het monument voor Heinrich Heine en dat van de toondichter Mendelssohn verwoest werd zo gauw de nazi's de macht hadden gekregen in de stad.

We vinden in het Stadtmuseum ook geen woord noch prent over het project **Stolpersteine**, stapstenen waarop men steunt met de stemme van het geweten en de herinnering: <http://www.stolpersteine.com/>

Voor de hele stad zijn geen honderd van deze klinkers met messing - gedenkplaat aangebracht, terwijl de peterskosten geen 100 Euro bedragen. Je kan de herinnering aan een uitgeroeide medeburger peteren door zo'n stolperstein te laten plaatsen waar die mensen het laatst woonden voor ze verdreven werden. Van de ongeveer 3300 joden voor de nazi - machtsgreep zijn er 2400 weggevoerd, waarvan een paar tientallen het Nationaal Socialisme overleefden.

Er rijzen blijkbaar veel bezwaren tegen deze stenen: in Krefeld wil de joodse gemeenschap niet dat erop gelopen wordt, elders liever geen dergelijke stenen op de stoep wegens mogelijke vermindering van de waarde van het huis (!).

Het doet me denken aan **Deutschland, Deutschland, bleiche Mutter** het vers van **Bertold Brecht** uit 1933^Â toen hij im Exil was en dat in het begin van de gelijknamige film van **Helma Sanders-Brahms** uit 1980 wordt voorgelezen.

O Deutschland, bleiche Mutter!

Mögen andere von ihrer Schande sprechen,
ich spreche von der meinen.

O Deutschland, bleiche Mutter!
Wie sitztest du besudelt
Unter den Völkern.
Unter den Befleckten
Fällst du auf.

Von deinen Söhnen der ärmste
Liegt erschlagen.
Als sein Hunger groß war
Haben deine anderen Söhne
Die Hand gegen ihn erhoben.
Das ist ruchbar geworden.

mit ihren so erhobenen Händen
Erhoben gegen ihren Bruder
Gehen sie jetzt frech vor dir herum
Und lachen in dein Gesicht.
Das weiß man.

In deinem Hause
Wird laut gebrüllt, was Lüge ist.
Aber die Wahrheit

Muß schweigen.
Ist es so?

Warum preisen dich ringsum die Unterdrücker, aber
Die Unterdrückten beschuldigen dich?
Die Ausgebeuteten
Zeigen mit Fingern auf dich, aber
Die Ausbeuter loben das System
Das in deinem Hause ersonnen wurde!

Und dabei sehen dich alle
Den Zipfe deines Rockes verbergen, der blutig ist
Vom Blut deines
Besten Sohnes.

Hörend die Reden, die aus deinem Hause dringen, lacht man.
Aber wer dich sieht, der greift nach dem Messer
Wie beim Anblick einer Räuberin.

O Deutschland, bleiche Mutter!
Wie haben deine Söhne dich zugerichtet
Daß du unter den Völkern sitzt
Ein Gespött oder eine Furcht!

Een uitstap naar het MARTa in Herford - http://www.martaherford.de/pages/de/marta.html - waar studenten van het HISK Antwerpen een soort étalages hebben opgezet, doet je als bezoeker toch even slikken. De invloed en de gevolgen van een architectuurorgie in Düsseldorf op een provinciestedje als Herford lijkt enorm. Het voorgaande gemeentebestuur van de oude Westfalische Hanzestad werd afgevoerd bij de recente verkiezingen omdat ze tegen de zin van het grootste deel van de bevolking naar het voorbeeld van de Landeshauptstadt en Bilbao toch de bouw van het immense Frank Gehry museum hebben doorgedrukt. En om er dan nog wat allure aan te geven, werd gepensioneerde Jan Hoet als directeur ingehuurd die beweert dat hij met z'n project het provinciale nest uit zijn introverte sfeer kan forceren. Het museum zou de kern moeten vormen van een herinnering aan de lokale meubelindustrie en de daarbij aanleunende designtraditie. Maar de traditionele krabbels van Gehry werden voor bijna 30 miljoen Euro gerealiseerd. Een prachtige constructie in baksteen met het metalen foliedak zonder goten waardoor het water in bakken de bakstenen van de omloop en plaza teistert. Maar een museum dat los staat van de omgeving, en zeker van de stad zelf waar het oude centrum lijdt onder leegstand die ietwat wereldvreemd werd ingevuld door allerlei projecten van de jonge kunstenaars van HISK: Leere X Vision: connexions, maar dan wel los van de buik van het stadje dat de hele MARTa entourage als bizar en wereldvreemd bekijkt en ervaart, er was dan ook nauwelijks een autochtoon behalve de officials op de openingsvernissage. Het begon alvast met een tupperware tentoonstelling in de immense zalen, waar kleinere kubussen werden geplaatst om wat obligate video's te vertonen, dan wel een performance door te voeren waarbij een actrice, als dienstmaagd gekleed in een waterbak ten toon werd gesteld waarbij ze amechtig langs een slang zuurstof aangevoerd kreeg, wegens een lange slang dood volume bij uitademen, wat perfect met en kort snorkelbuisje vermeden was. Maar dat had ongetwijfeld het effect van de performance verzwakt.

De HISK interventie in de stad valt niet echt op, het is vaak zoeken naar de locatie. Boeiend is de Concrete Burden fotoprojectie onder de betonnen loopbrug aan het Elisabeth von der Pfalz centrum. Deze abdis, één van de vele sterke vrouwen uit de geschiedenis van het stadje heeft een betonnen loopbrug waaronder Sarah Deboosere in Zara outfit de brug torst. Een indringend beeld met Charles Blondeel als duo opgezet.

<http://www.flickr.com/photos/59276281@N00/251267732/>

Imre Kertész, Liquidatie, p.72.

*Sterven is gemakkelijk
het leven is een groot concentratiekamp
dat God op aarde voor de mensen heeft ingericht
en dat de mens voor de mens
verder heeft ontwikkeld tot vernietigingskamp
Zelfmoord plegen
is de bewakers om de tuin leiden
vluchten deserteren in ons vuistje lachen
om de achtergebleven
In dit grote levenskamp
niemand erin niemand eruit, voor- noch achteruit
deze snode wereld van opgeschorte levens
waarin we oud worden
zonder dat de tijd vooruit gaat
hier heb ik geleerd dat rebellie is
IN LEVEN BLIJVEN
De grote ongehoorzaamheid is
ons leven vol te maken
en tegelijk de grote nederigheid
die we ons zelf verschuldigd zijn
Het enig aanvaardbare middel
van zelfmoord is leven
zelfmoord plegen is
doorgaan met leven
elke dag opnieuw beginnen
elke dag opnieuw leven
elke dag opnieuw sterven.*